

Zemsta

Aleksander Fredro

Materiał elektroniczny – wersja do czytania:

<https://wolnelektury.pl/katalog/lektura/zemsta/>

SŁOWA KLUCZE

kłótnia ▪ konflikt ▪ prawo ▪ mur ▪ zamek ▪ miłość ▪ małżeństwo ▪ ojciec ▪ syn ▪ krokodyl

Akt I

Scena 1

Jest wcześnie rano. Cześnik Raptusiewicz znajduje się w pokoju w **zamku**. Cześnik mieszka w jednej połowie zamku, a w drugiej połowie jego sąsiad, Rejent Milczek. Cześnik i Rejent bardzo się nie lubią, są w stałym konflikcie. Powodem ich sporu jest **mur** graniczny, który dzieli zamek na dwie części. Mur jest stary, ma dziurę. Cześnik chciałby zburzyć¹ mur, a Rejent chce wyremontować ten mur.

Cześnik siedzi przy stole i czyta dokumenty. Na głowie ma **szlafmycę**. Obok stołu stoi sługa Dyndalski. Dokumenty, które czyta Cześnik, to informacje o majątku Podstoliny. Cześnik chciałby mieć żonę, ale nie może się zdecydować, kogo wybrać – Hannę czy Klarę. Hanna Podstolina to ładna i jeszcze młoda kobieta. Podstolina jest wdową, miała już trzech mężów. Cześnik myśli, że Podstolina jest bogata, ale to nieprawda. Hanna Podstolina zarządza majątkiem Klary. Drugą kandydatką na żonę dla Cześnika jest Klara. Klara to bratanica² Cześnika. Rodzice Klary już nie żyją, a Cześnik jest jej opiekunem. Klara nie chce wyjść za mąż za dość starego wujka, ponieważ kocha kogoś innego. Dyndalski mówi, że Cześnik jest za stary, ma chore nogi, żołądek i ma reumatyzm³. Raptusiewicz uważa, że nie jest stary i jeszcze może być mężem. Cześnik jest bardzo tradycyjnym szlachcicem⁴. Cześnik Raptusiewicz kiedyś był dobrym żołnierzem, walczył w polskim wojsku. Cześnik nosi **kontusz szlachecki**, ma **wąsy**. Cześnik jest typowym sarmatą⁵.

Scena 2

Do pokoju wchodzi Józef Papkin. Papkin jest biednym szlachcicem i sługą Cześnika. Papkin często opowiada nieprawdziwe historie o sobie, kreuje się na bohatera. Lubi nosić stroje w stylu



zamek



mur



szlafmyca



szlachcic – kontusz



wąsy

¹ zburzyć – zlikwidować

² bratanica – córka brata

³ reumatyzm – choroba kości i stawów

⁴ szlachta – szlachcic i szlachcianka, klasa społeczna w Polsce XIV-XIX wieku, arystokracja

⁵ sarmata – szlachcic polski XVII/XVIII wieku

francuskim, na przykład **frak**, a na głowie ma małą **perukę**. Jego jedyny majątek to **angielska gitara** i kolekcja motyli. Ludzie trochę się z niego śmieją.

Raptusiewicz ma misję dla Papkina, ponieważ Papkin umie pięknie mówić. Papkin zostaje swatem⁶. To znaczy, że Papkin w imieniu Cześnika musi zapytać, czy Podstolina zostanie jego żoną.

Scena 3–4

Papkin myśli na głos: chciałbym ożenić się z Klarą; muszę namówić Podstolinę na ślub z Cześnikiem. Papkin ma dobry nastrój, bo śpiewa i gra na gitarze. Wreszcie Papkin pyta Podstolinę o małżeństwo z Cześnikiem. Podstolina odpowiada dwuznacznie⁷ i wychodzi.

Scena 5

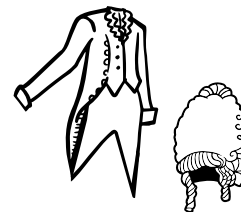
Cześnik wbiega do pokoju. Jest bardzo zdenerwowany. Widzi murarzy Rejenta, którzy naprawiają mur. Cześnik chce wygonić murarzy – do tego zadania deleguje⁸ Papkina. Papkin idzie załagodzić awanturę.

Scena 6

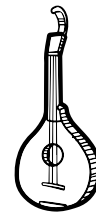
W ogrodzie zamkowym jest Klara. Przez dziurę w murze przychodzi Wacław, który jest synem Rejenta. Wacław mówi Klarze, że bardzo ją kocha. Klara odwzajemnia⁹ tę miłość. Para chce wziąć ślub. Chłopak wie, że na ślub musi mieć zgodę Cześnika i Rejenta. Para ma ogromny problem, bo pochodzą z dwóch skonfliktowanych rodzin. Wacław chce uciec z Klarą, ale dziewczyna nie zgadza się. Rozmowę zakochanych przerywają kroki ludzi.

Scena 7

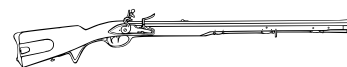
Do murarzy przychodzą Papkin i Śmigalski. Obok stoją służący, którzy trzymają w rękach kije. Cześnik i Rejent stoją w swoich oknach i patrzą, co się dzieje. Papkin chce, aby majster i murarze przerwali pracę. Papkin rozmawia z murarzami. Papkin mówi Śmigalskiemu, że ma atakować robotników, a sam Papkin chowa się za murem. Śmigalski atakuje. Cześnik woła, że murarze mają przerwać pracę przy naprawie muru. Rejent dopinguje krzykiem swoich murarzy do walki ze służącymi Cześnika. Cześnik także zachęca swoich ludzi do ataku. Wtedy Cześnik woła słynne słowa; „Hej! Gerwazy! Daj **gwintówkę**! Niechaj strącę tę **makówkę**!”¹⁰. Rejent boi się i zamyka okno. Po awanturze do ogrodu wraca Papkin i grozi¹¹ niewidzialnym wrogom. Mówi, że jutro spali i zburzy cały zamek – po prostu udaje bohatera.



frak, peruka



angielska gitara



gwintówka



makówka

⁶ swat – dawniej osoba, która pomagała znaleźć męża albo żonę

⁷ dwuznacznie – nie powiedzieć ani „tak”, ani „nie”

⁸ deleguje – wyznacza, wysyła

⁹ odwzajemniać – czuć to samo

¹⁰ makówka – tutaj w znaczeniu: głowa; Cześnik chce strzelać do Rejenta

¹¹ grozić – straszyć kogoś

Scena 8

Wacław słyszy groźby Papkina. Wacław udaje, że się boi. Chce, aby Papkin wziął go w niewolę i w ten sposób wejdzie do mieszkania Cześnika, a także zobaczy się z Klarą. Papkin myśli, że dostanie nagrodę za jeńca¹². Papkin jest pewny, że Cześnik będzie w dobrym humorze i będzie mógł poprosić o rękę¹³ Klary. Papkin idzie z Wacławem do Cześnika.

Akt II

Scena 1

Cześnik siedzi w pokoju, kiedy wchodzi Papkin i Wacław. Papkin mówi, że był bardzo odważny w walce, kłamie, że walczył z murarzami. Raptusiewicz widział, że Papkin nie walczył. Cześnik wie, że Papkin to tchórz¹⁴. Papkin pokazuje jeńca, ale Cześnik nie chce jeńca. Każe Wacławowi wracać do Rejenta. Wacław nie chce odejść i namawia Cześnika do zgody. Cześnik odpowiada: „Ja – z nim w zgodzie? Mocium panie¹⁵, wprzód¹⁶ [...] w morzu wyschnie woda, nim tu u nas będzie zgoda”. Cześnik jest zły. Nie chce słyszeć o zgodzie z Rejentem. Wychodzi.

Scena 2

Wacław rozmawia z Papkinem. Wacław mówi, że zostaje w niewoli. Papkin boi się gniewu Cześnika i chce puścić Wacława do domu. Wacław pokazuje Papkinowi sakiewkę¹⁷. Mówi, że da pieniądze Papkinowi, ale chce zostać u Cześnika. Wacław mówi, że kocha Klarę. Na te słowa Papkin denerwuje się. Wacław mówi, że jest synem Rejenta, ale chce być służącym u Cześnika. Papkin musi mu pomóc. Papkin jest zły, że znów dostał takie skomplikowane zadanie.

Scena 3

Klara słyszy rozmowę Wacława i Papkina. Klara chce, aby Wacław został w zamku Cześnika. Myśli, że stryj¹⁸ zmieni zdanie. Klara mówi, że Cześnik i Podstolina obiecali sobie miłość. Klara radzi Wacławowi prosić o pomoc Podstolinę – jest szansa, że wujek jej posłucha. Klara wychodzi, aby zawołać tu do siebie Podstolinę.

Scena 4–5–6

Wacław czeka i myśli o Klarze. Wchodzi Podstolina i okazuje się, że Wacław i Podstolina znają się! Wacław miał romans z Podstoliną, kiedy studiował w stolicy. Mówił jej wtedy, że jest

¹² jeńiec – żołnierz, którego wróg wziął do niewoli

¹³ poprosić o rękę – oświadczyć się

¹⁴ tchórz – osoba, która bardzo się boi

¹⁵ mocium panie – mój drogi panie

¹⁶ wprzód – najpierw

¹⁷ sakiewka – woreczek z pieniędzmi

¹⁸ stryj – wuj, wujek

księciem litewskim. Oczywiście kłamał. Podstolina nadal coś do niego czuje i chce mieć romans z Wacławem. Wacław deklaruje, że kocha tylko Klarę. Klara myśli, że Podstolina pomoże jej i Wacławowi.

Scena 7

Pojawia się Papkin. Mówi Klarze o swoich uczuciach. Klara nie reaguje. Klara mówi, że w dawnych czasach, zanim rycerz oświadczył się damie, dokonywał wielkich czynów. Papkin mówi, że też tak robił. O jego czynach może powiedzieć szabla – Artemiza. Papkin mówi Klarze, że ją kocha. Klara chce sprawdzić Papkina. Mówi Papkinowi, że ma milczeć przez sześć miesięcy, jeść tylko chleb, pić wodę i złapać krokodyla. Klara mówi: „Jeśli nie chcesz mojej zguby, Krokodyla daj mi, luby”.

Scena 8

Papkin krzyczy „Krrrokodyla!”. Nie rozumie kobiet. Nie da rady schwytać potwora. Przychodzi Wacław. Daje Papkinowi sakiewkę, a Papkin sam już nie wie, za co ją dostał.

Scena 9

Pojawia się zadowolony Cześnik. Mówi Papkinowi, że dziś są jego zaręczyny¹⁹ z Podstoliną, ponieważ zgodziła się na ślub i dała mu wielki **pierścień**.

Papkin mówi o prośbie Wacława, a wtedy Cześnik od razu strasznie się denerwuje. Stanowczo²⁰ odmawia – nie chce mieć Wacława u siebie na służbie. Dodatkowo Cześnik wyzywa na pojedynek²¹ Rejenta. To będzie zemsta za samowolne naprawianie wspólnego muru. Papkin ma nową misję – musi iść do Rejenta i powiedzieć mu o pojedynku...



pierścień

Akt III

Scena 1

Część zamku Rejenta. Milczek siedzi przy stoliku i pisze skargę na sąsiada za pobicie murarzy. Dwóch murarzy stoi przy drzwiach. Pracownicy mówią, że mają tylko małe zadrapania, ale Rejent pisze, że murarze mają duże rany. Rejent mówi, że Cześnik chciał go zabić, bo strzelał z gwintówki. Murarz mówi, że Cześnik chciał strzelać, ale nie strzelał. Rejent wyrzuca robotników z pokoju, nie chce zapłacić za ich pracę. Murarze protestują, krzyczą. A Rejent ironicznie życzy im zdrowia. Rejent tym pismem do sądu chce zemścić się na Cześniku.

Scena 2–3

Do domu wraca Wacław. Ojciec czeka na niego z ważną wiadomością. Rejent wie, że Wacław kocha Klarę, ale nie akceptuje

¹⁹ zaręczyny – uroczystość, kiedy para zostaje narzeczonymi

²⁰ stanowczo – kategorycznie

²¹ wyzywać-wyzwać na pojedynek – proponować pojedynek; pojedynek – walka dwóch mężczyzn o honorową sprawę

tej miłości. Rejent nie zgadza się na ślub syna z Klarą. Uczucia syna nie interesują Rejenta. Chce zemścić się na Cześniku i dlatego planuje ślub Wacława z Podstoliną. Rejent przygotował już nawet intercyzę²² dla Podstoliny i Wacława. Wacław nie może się w tym momencie wycofać²³, bo osoba, która zerwie²⁴ zaręczyny musi zapłacić sto tysięcy. Wacław jest zrozpaczony, ponieważ nie kocha Podstoliny.

Scena 4

Do Rejenta przychodzi Papkin. Chociaż boi się gospodarza, to wita Rejenta serdecznie. Rejent odpowiada podobnie. Wtedy Papkin pokazuje swoje orderki i chce wina. Rejent jest zły, ale daje wino. Papkinowi wino nie smakuje. Mówi do siebie, że to niedobry gatunek, ale pije drugi kieliszek. Rejent pyta Papkina, po co przyszedł. Papkin odpowiada, że Cześnik wyzywa Rejenta na pojedynek. Rejent Milczek jest zdziwiony, przecież jutro jest wesele Cześnika. Papkin mówi, że to nie jest problem.

Scena 5–6–7

Nagle wchodzi Podstolina i mówi, że nie będzie żoną Cześnika. Chce być żoną Wacława. Rejent się cieszy – zemsta na Cześniku będzie udana. Papkin jest przerażony. Papkin nie spodziewał się, że Podstolina jest tak niełojalna i dwulicowa. Rejent przekazuje list dla Cześnika. Słudzy Rejenta wyrzucają Papkina z zamku. Papkin został zrzucony ze schodów.

Akt IV

Scena 1

Cześnik ogląda swoją karabelę²⁵. Cześnik wspomina bitwy, w których brał udział. Jest dumny, że walczył dla Rzeczypospolitej Polskiej. Cześnik i Dyndalski rozmawiają o weselu. Stół młodej pary ozdobią litery „M H – Maciej, Hanna”. To imiona Cześnika i Podstoliny. Cześnik zastanawia się, dlaczego Papkin tak długo nie wraca.

Scena 2

Wraca Papkin. Słudzy Rejenta go pobili. Papkin opowiada, jak odważnie rozmawiał z Rejentem. Papkin mówi, że musiał walczyć. Cześnik wie, że Papkin kłamie. Chce wiedzieć, co powiedział Rejent. Papkin mówi, że dostał wino. Cześnik twierdzi, że wino mogło być zatrute. Papkin boi się śmierci, nawet czuje, że boli go brzuch. Daje Cześnikowi list od Rejenta. Cześnik czyta, że Podstolina będzie żoną Wacława. Cześnik jest bardzo zły i chce zemsty. Ma już jakiś plan.

²² intercyza – dokument = umowa, którą przed ślubem podpisują kobieta i mężczyzna, umowa dotyczy spraw majątkowych, ślubny kontrakt majątkowy

²³ wycofać się – zrezygnować

²⁴ zerwać – anulować

²⁵ karabela – szabla

Scena 3–4

Papkin boi się, że wino było zatrute. Dyndalski pociesza go. Papkin siada na krześle, płacze i pisze testament²⁶.

Scena 5

Cześnik ma nowy pomysł. Jest mu potrzebny Wacław i chce zaprosić go do siebie. Raptusiewicz dyktuje Dyndalskiemu fałszywy list od Klary. Ciągłe mówi „mocium panie”, a Dyndalski wszystko pisze. List wygląda tak: „Proszę bardzo, mocium panie, mocium panie na wezwanie, mocium panie...”. Cześnik jest zdenerwowany, wrywa z rąk Dyndalskiego list i drze go. Cześnik wysyła po Wacława służącą Rózię. Cześnik przygotowuje pułapkę na Wacława, chce go złapać.

Papkin wreszcie dokończył pisać testament. Prosi, aby Cześnik podpisał się pod testamentem, ale Raptusiewicz odmawia.

Scena 6

Do pokoju wchodzi Klara. Papkin mówi, że Rejent otrął go winem. Nie może przynieść Klarze krokodyla. Zostawia jej w testamencie angielską gitarę i kolekcję motyli. Szablę Artemizę dostanie ten, kto postawi pomnik na **grobie** Papkina. Resztę rzeczy Papkin zabiera do trumny.

Scena 7

Wacław mówi Klarze o planach ojca i o tym, że w ich domu jest Podstolina. Wacław jest załamany. Klara ostrzega ukochanego, że stryj Cześnik chce go złapać. Wacław chce uciec, ale przychodzi Cześnik z Dyndalskim i służbą.

Scena 8

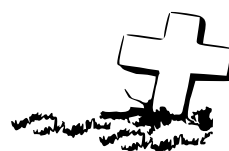
Cześnik mówi, że Wacław musi ożenić się z Klarą. Wesele ma odbyć się natychmiast. To zemsta Cześnika na Rejencie, który nie zrealizuje swoich planów wobec Wacława i Podstoliny. Klara i Wacław zgadzają się. Cześnik mówi, że ksiądz czeka już w **kaplicy**²⁷.

Scena 9

Dyndalski nie rozumie, dlaczego Cześnik zniszczył list do Klary. Siada i zbiera kawałki papieru.

Scena 10

Do pokoju, w którym jest Dyndalski, wchodzi Rejent. Rejent rozgląda się²⁸ i jest zdziwiony, że nikogo nie ma. Milczek skarży się²⁹, że poszedł na umówiony pojedynek, czekał w lesie, a Cześnik nie przyszedł. Dlatego Rejent przyszedł do Cześnika. Słychać głośne: „Wiwat! Wiwat państwo młodzi!”. Rejent pyta, co się dzieje na zamku. Wie przecież, że to nie wesele Cześnika i Podstoliny. Dyndalski mówi, że Wacław Rejentowicz się ożenił.



grób



kaplica

²⁶ testament – dokument prawny, w którym zapisujemy swoją ostatnią wolę; informujemy, kto dostanie majątek po naszej śmierci

²⁷ kaplica – budowla sakralna, w której odbywają się modlitwy i nabożeństwa

²⁸ rozglądać się – patrzeć w różne strony

²⁹ skarżyć się – narzekać

Scena 11–12

Wchodzi Cześnik. Wzrok Cześnika spotyka się ze wzrokiem Rejenta. Przez chwilę wydaje się, że będą walczyć na szable. Cześnik jednak powstrzymuje się przed pojedynkiem, bo staropolska gościnność nie pozwala bić gościa.

Młoda Para i goście weselni wychodzą z kaplicy. Klara prosi stryja o zgodę i zakończenie kłótni. Wacław prosi ojca o przebaczenie³⁰ i błogosławieństwo³¹.

Scena 13

Przychodzi Podstolina. Kobieta wyjawia³², że chciała wyjść za mąż, bo nie ma pieniędzy. Majątek, który miała, tak naprawdę należy do Klary. Cieszy się, że nie musi płacić Rejentowi stu tysięcy za zerwanie interczy. Teraz, kiedy Klara wzięła ślub, staje się samodzielną. Klara obiecuje dać te pieniądze. Rejent mówi: „Niech się dzieje wola nieba, z nią się zawsze zgadzać trzeba”. Papkin wie, że nie jest otruty. Czeką na ucztę i niszczą testament. Cześnik podaje rękę Rejentowi i mówi: „Mocium panie, z nami zgoda”. Rejent podaje swoją rękę, a Wacław mówi: „Tak jest – zgoda, A Bóg wtedy rękę poda”.



młoda para

ĆWICZENIA PRZED CZYTANIEM

1. Proszę w wyszukiwarce internetowej wpisać frazę „zemsta plakat teatralny” i obejrzeć znalezione afisze³³. Proszę zobaczyć, jakie elementy graficzne się powtarzają, co możemy zobaczyć na plakacie?

2. Proszę odszukać i zapisać wyrazy ukryte w węźu wyrazowym.

szablasarmatakontusz^Wqsymurzamekślubzemstamitośćnienawiśćsercekogut

3. Co to jest zemsta? Proszę przeczytać definicję. Jak myślisz, o czym będzie lektura *Zemsta*?...

zemsta – «odwet za doznaną krzywdę»³⁴

³⁰ przebaczyć – darować winy

³¹ błogosławieństwo – życzenia przychylności Boga; tradycyjny obrzęd przed ślubem, kiedy rodzice naręczonych błogosławią ich krzyżem świętym

³² wyjawiać-wyjawić – powiedzieć prawdę

³³ afisz – plakat, który informuje o imprezie publicznej lub akcji, np. afisz teatralny

³⁴ <https://sjp.pwn.pl/szukaj/zemsta.html>

TO WAŻNE!

Szlachta polska to klasa społeczna w Polsce w XIV–XIX wieku. W Rzeczypospolitej Polskiej był ustrój demokratyczny, który nazywamy demokracją szlachecką.

Spółeczeństwo dzieliło się na grupy/klasy społeczne:

- król – stał na czele państwa; monarcha, władca,
- magnateria, arystokracja – najbogatsza szlachta,
- szlachta,
- duchowni – osoby, które pracują, funkcjonują w Kościele Katolickim: biskup, ksiądz, zakonnik,
- mieszczaństwo – mieszkańcy miast,
- chłopstwo – mieszkańcy wsi.

Szlachta była grupą ludzi, którzy mieli swoje prawa, swoją kulturę i obyczaje. Król rządził i decydował o losach Polski razem ze szlachtą. W sytuacji wojny szlachta organizowała wojsko i walczyła w obronie Polski.

W epoce saskiej (król August II Sas, król August III Sas – w połowie XVIII wieku) mówimy, że tradycyjni, konserwatywni szlachcice to sarmaci. Sarmaci byli religijni, kochali ojczyznę, ale pili za dużo alkoholu, często kłócili się między sobą. Nawet prowadzili bitwy między sobą. Szlachcice mieszkali w **dworach** szlacheckich, a najbogatsi szlachcice (magnaci) mieszkali w **zamkach**.

Typowy szlachcic nosił **kontusz** i **czapkę z piórkiem**. Szlachcic miał długie **wąsy**.



dworek szlachecki



zamek



czapka z piórkiem

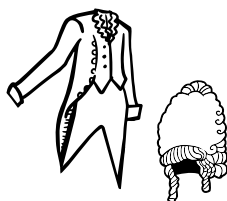


wąsy

W epoce stanisławowskiej (król Stanisław August Poniatowski – 2 połowa XVIII wieku) moda się zmieniała. Popularna była moda na wszystko to, co francuskie: język francuski, styl francuski w ogrodach, w kuchni i dekoracji domu. Szlachcice zaczęli nosić **fraki**, **peruki**, a kobiety eleganckie **suknie**.



kontusz szlachecki



frak, peruka



suknia francuska

Tradycyjni szlachcice krytykowali tę nową modę.

Szlachta nie pracowała fizycznie, ale miała urzędy.

URZĘDY – funkcje, jakie na dworze³⁵/zamku króla pełnił szlachcic:

- cześnik – urzędnik dworski, który służy królowi przy stole, nalewa alkohol;
- rejent – urzędnik w kancelarii króla i archiwum sądu, przygotowuje dokumenty prawne; dziś: notariusz;

³⁵ dwór – osoby, które mieszkają na zamku z władcą i jego rodziną: urzędnicy, domownicy, służba; dwór – zamek, siedziba króla

- stolnik – urzędnik dworski, który dba o stół królewski, potrawy, nakrycie stołu, kolejność potraw na uczcie³⁶;
- podstoli – pomocnik stolnika;
- marszałek – urzędnik, który zarządza dworem królewskim;
- dworzanin – mężczyzna, który zajmuje jakieś stanowisko na dworze króla;
- kuchmistrz – urzędnik, który zajmował się kuchnią króla.

4. Proszę zobaczyć, jak zbudowany jest oryginalny tekst *Zemsta*. Ile ma części? Jak się nazywają? Proszę zobaczyć, jak mają na imię bohaterowie.

ĆWICZENIA W TRAKCIE CZYTANIA

5. Proszę podkreślić fragmenty, które dotyczą charakteru, zachowania oraz wyglądu Cześnika i Rejenta.

ĆWICZENIA PO PRZECZYTANIU TEKSTU

6. Proszę z rozsypanych sylab utworzyć imiona/urzędy/zawody bohaterów. Proszę pamiętać o wielkiej literze na początku imienia. Uwaga, z każdego zestawu sylab powstaną dwa wyrazy.

0. ław ka pe wac reł → Wacław, Perełka

1. sto li ra pod kla na → _____

2. ra rze kin mu pap → _____

3. gal re ski jent śmi → _____

4. dal nik ski cześ dyn → _____

7. Proszę uzupełnić informacje – kto to jest? Proszę wykorzystać wyrazy z ćwiczenia nr 6.

a) Maciej Raputsiewicz – _____

b) Raptusiewiczówna – _____

c) Milczek – _____

d) Milczek (syn) – _____

e) Hanna Czepiersińska – _____

f) Józef – _____

g) marszałek – _____

h) dworzanin – _____

i) kuchmistrz – _____

³⁶ uczta – bardzo eleganckie przyjęcie z udziałem wielu gości

8. Bohaterowie *Zemsty* należą do trzech generacji. Proszę zapisać bohaterów w odpowiednim miejscu.

Klara ▪ Papkin ▪ Cześnik ▪ Wacław ▪ Podstolina ▪ Rejent

a) epoka sarmacka / epoka saska: _____

b) epoka stanisławowska: _____

c) epoka romantyczna: _____

9. Proszę ułożyć plan wydarzeń we właściwej kolejności (1–15). Uwaga – akty (I–IV) są w dobrej kolejności – układamy wydarzenia tylko w danym akcie.

Akt I

A	1	Cześnik planuje ślub z bogatą kobietą.
B		Wacław trafia do domu Cześnika jako jeńiec wojenny.
C		Wacław oświadcza się ukochanej Klarze.
D		Podstolina zgadza się zostać żoną Raptusiewicza.
E		Cześnik i Rejent kłócą się przy murze zamku.

Akt II

F		Papkin wyznaje miłość Klarze, a ona żąda krokodyla.
G		Cześnik wyzywa na pojedynek Rejenta. Papkin pójdzie z misją do Rejenta.
H		Podstolina i Wacław spotykają się po wielu latach.
I		Cześnik wyrzuca Wacława i krzyczy na Papkina.
J		Klara namawia Wacława do rozmowy z Podstoliną.

Akt III

K		Papkin mówi Rejentowi o wyzwaniu na pojedynek.
L		Rejent mówi synowi, że planuje ożenić go z Podstoliną. Rozpacz Wacława.
Ł		Rejent pisze intercyzę dla Podstoliny i Wacława.
M		Do Rejenta przychodzi Podstolina i mówi, że zerwała zaręczyny z Cześnikiem i wyjdzie za mąż za Wacława.
N		Rejent pisze pozew sądowy przeciwko Cześnikowi.

Akt IV

O		Cześnik dowiaduje się, że Rejent planuje ślub Podstoliny i Wacława.
P		Cześnik przygotowuje ucztę weselną.
R		Cześnik planuje zemstę na Rejencie – ślub Klary i Wacława.
N	15	Ślub Klary i Wacława – zgoda między sąsiadami.

10. Cześnik i Rejent to postacie kontrastowe. Wacław mówi o nich, że są jak „ogień i woda”. Poza tym mają bardzo znaczące, „mówiące” nazwiska. Proszę dopasować objaśnienia do cech charakteru bohaterów.

Cześnik Maciej Raptusiewicz to człowiek „raptowny”, który nie kontroluje swojego zachowania i emocji.

Rejent Milczek to człowiek, który „milczy”, dużo obserwuje, jest cichy i tajemniczy.

CZEŚNIK RAPTUSIEWICZ			
A	waleczny	0	odważny, mężny
B	impulsywny	1	szybki
C	gwałtowny	2	działa pod wpływem impulsu, emocji
D	groźny	3	umie sobie radzić
E	sprytny	4	wybuchą gniewem, inni boją się tej osoby
REJENT MILCZEK			
F	cichy	5	tajemniczy
G	skryty	6	chce się zemścić
H	złośliwy	7	małomówny
I	mściwy	8	uparty
J	zawzięty	9	sprawia innym przykrość

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
0									

11. Proszę uzupełnić tekst wyrazami z ramki.

romans ■ żony ■ ożenić ■ naprawić ■ testament ■ ożenić się ■ wyzywa ■ krokodyla

Cześnik szuka bogatej _____¹. Cześnik chce się _____³ z Podstoliną lub Klarą. Wacław miał _____³ z Podstoliną. Rejent chce _____⁴ dziurę w murze. Papkin chce _____⁵ z Klarą. Klara chce, aby Papkin kupił jej _____⁶. Cześnik _____⁷ na pojedynek Rejenta. Papkin pisze _____⁸, bo myśli, że otrut się winem.

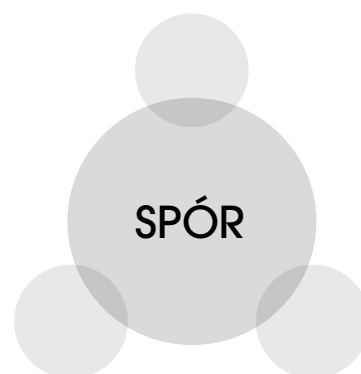
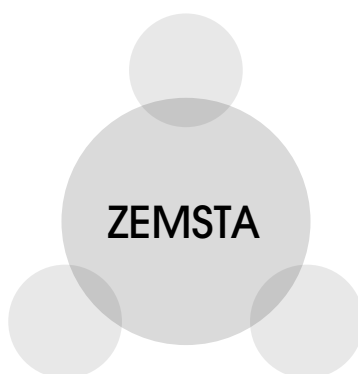
12. Co znaczą słowa bohaterów? Proszę dopasować cytaty do objaśnień.

A	„Mocium panie” /Cześnik/	0	Proszę pana.
B	„Jeśli nie chcesz mojej zguby, Krokodyla daj mi, luby” /Klara/	1	Morze prędzej wyschnie, niż my się pogodzimy.
C	„Wprzód w morzu wyschnie woda, Nim tu u nas będzie zgoda” /Cześnik/	2	Oni bardzo się od siebie różnią charakterami.
D	„Niech się dzieje wola Nieba, Z nią się zawsze zgadzać trzeba” /Rejent/	3	Proszę pana, między nami już jest zgoda.
E	„Mocium panie, z nami zgoda” /Cześnik/	4	Zgadzam się na plan Boga.
F	„Tych dwóch ludzi – ogień, woda” /Wacław/		Jeśli nie chcesz, żebym była nieszczęśliwa, to daj mi krokodyla, kochanie.

A	B	C	D	E	F
0					

13. Proszę dopasować synonimy do podanych słów-kłuczy do naszej lektury.

odwet ▪ konflikt ▪ antagonist ▪ rewanż ▪ nieprzyjaciel ▪ kłótnia ▪ awantura ▪ agresor ▪ odpłata



14. Proszę uzupełnić informacje wyrazami z poprzedniego ćwiczenia.

Utwór Aleksandra Fredry *Zemsta* opowiada o _____¹ dwóch właścicieli zamku. Główni bohaterowie, Cześnik i Rejent, są dla siebie _____². Motorem ich działań jest _____³ na przeciwniku.

15. W *Zemście* oprócz konfliktu sąsiedzkiego mamy też plany małżeńskie bohaterów. Proszę uzupełnić informacje słownictwem z ramki. Dla ułatwienia podana jest pierwsza litera potrzebnego wyrazu. Proszę pamiętać o poprawnej formie gramatycznej.

małżeństwo ▪ wziąć ślub ▪ narzeczonny ▪ zaręczyć się ▪ narzeczoną ▪ oświadczyć się ▪
ożenić się ▪ wyjść za mąż ▪ Państwo Młodzi

- Cześnik Raptusiewicz planował *małżeństwo* z Podstoliną lub Klarą. Wybrał Podstolinę, bo myślał, że jest bogata. Cześnik z _____ z Podstoliną i dostał od niej pierścień.
- Wacław bardzo kochał Klarę i o _____ jej. Klara została jego n _____, a Wacław został jej n _____.
- Papkin chciał o _____ z Klarą, ale ona nie chciała w _____.
- Rejent zaplanował przyszłość swojego syna. Wacław musiał w _____ z Podstoliną.
- Historia sporu o mur zakończyła się *happy endem*. Klara i Wacław biorą ślub i z kaplicy wychodzą już jako P _____ M _____.
Nowożeńcy proszą Cześnika i Rejenta o zgodę między rodzinami. Młoda Para jest bardzo szczęśliwa!

ROZMOWA

- Proszę wymienić, jakie plany zemsty na Rejencie miał Cześnik, a jakie plany zemsty na Cześniku miał Rejent. Czy bohaterowie zrealizowali te plany? Możesz użyć fraz z ramki.

zemścić się na kimś ▪ robić na złość ▪ robić na przekór ▪ zaplanować zemstę ▪ obawiać się zemsty

- Co możemy powiedzieć o Podstolinie? Czym kierowała się w życiu? Co dla niej było najważniejsze?
- Co możemy powiedzieć o Papkinie? Czym kierował się w życiu? Co dla niego było najważniejsze?
- Co śmieszy czytelnika/widza w *Zemście*? Proszę podać przykłady komizmu postaci, komizmu sytuacyjnego i komizmu słownego.
- W *Zemście* głównym motywem jest spór sąsiadów o mur graniczny między dwiema częściami zamku. Mur oznacza *granicę*, *barierę*. A jeśli chodzi o bohaterów, relacje między bohaterami – czego symbolem może być mur?

NOTATKI

.....

.....

.....